

Årsredovisning 2023

Vård- och äldreomsorgen

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Grunduppdraget	3
2.1 Nämndens grunduppdrag, väsentliga händelser	3
2.2 Nämndens indikatorer och uppdrag kopplade till grunduppdraget	6
2.3 Verksamhetsmått	8
2.4 Jämställdhetsperspektivet	9
3 Prioriterade fokusområden med indikatorer och uppdrag	10
3.1 Ett Borås präglad av samarbete, hållbarhet och mänskliga rättigheter	10
3.2 Ett Borås med trygga och hälsosamma individer genom hela livet	10
3.3 Ett Borås som verkar för förebyggande arbete, integration och trygghet.....	11
4 Resurser	11
4.1 Nämndens verksamhet 1.....	11
5 Arbetsgivarpolitik	23
5.1 Indikatorer	27

1 Inledning

Vård- och äldreförvaltningen ska ge en jämlik, jämställd och likvärdig vård och omsorg. Med individen i fokus arbetar vi med hälsofrämjande, förebyggande och trygghetsskapande insatser. Vi ger vård och omsorg utifrån den enskildes behov, utan att ta ifrån individen det egna ansvaret. För att möta framtidens utmaningar ligger vi i framkant och tar till oss ny utveckling.

Nämnden påtalade redan inför 2023 att verksamheten stod inför stora ekonomiska utmaningar, med en inflation som driver upp kostnaderna, en åldrande befolkning med kommande omsorgsbehov i närtid, som in sin tur driver upp volymerna och därmed kostnaderna. Lokaler som behöver rustas upp och bli mer ändamålsenliga och en tvätthantering samt lokalvård som behöver säkerställas ur smittskyddssynpunkt. Det i kombination med att mycket av verksamheten under de senaste åren bekostats av tillfälliga riktade statsbidrag. Inför 2023 gjorde dock nämnden bedömningen att de skulle klara sin verksamhet inom tilldelad ram.

När nämnden analyserar 2023 kan det konstateras att mycket av de förutsättningar som låg till grund för verksamhetsåret var korrekta. Kostnaderna har ökat avsevärt vilket kopplas till ett ökat behov av nämndens insatser hos stadens invånare och en kraftigt ökad inflation. 2023 mottog nämnden ett obudgeterat generellt statsbidrag som påverkar utfallet i positiv riktning och är förklaringen till nämndens resultat på 7,3 mnkr, vilket motsvarar ett överskott på 0,4 % gentemot budgeterad kostnadsomslutning. Utan statsbidraget hade resultatet varit 6,6 mnkr lägre.

Vad gäller behovet av insatser från nämnden konstateras att nämndens samtliga vård- och omsorgsboenden är fullbelagda och en kö finns på personer som inväntar att få sina boendebeslut verkställda. Situationen skapar en kedjereaktion då korttidsplatserna beläggs med brukare som inte kan åka hem i väntan på boendeplats, vilket leder till att svårt sjuka brukare får stanna kvar hemma med omfattande insatser av hemtjänsten.

Den tidigare ansträngda bemanningssituationen som främst syns inom legitimationsyrkena har under året även blivit synlig inom andra yrkesgrupper, såsom socionomer samt att verksamheten nu ser att även baspersonal börjar bli svårt att rekrytera.

Sedan 2021 mottar nämnden ett större riktat statsbidrag till äldreomsorgen, vilket inneburit ett tillskott innevarande år på 39,9 mnkr. Medlen möjliggör flera satsningar, såsom ökad bemanning inom såväl ordinärt som särskilt boende och förstärkt introduktion för sommarvikarier.

2 Grunduppdraget

2.1 Nämndens grunduppdrag, väsentliga händelser

Väntetid och kö till vård- och omsorgsboende

Vård- och äldrenämnden har brist på platser på vård- och omsorgsboende. Bristen förväntas kvarstå fram till dess att nya boendet Kristinegränd står klart i början 2025. Väntetiden för inflytt till vård- och omsorgsboende har ökat under året. Detta i sig medför påverkan på dem nämnden är till för, deras anhöriga men även på övriga verksamheter som nämnden bedriver. Det ökar på belagda platser på korttidsenheterna och även hemtjänstens volymer ökar då många av dessa brukare behöver alternativa insatser under tiden de väntar på att få sitt boendebeslut verkställt. För att hantera den uppkomna situationen köper dessutom nämnden platser i kringliggande kommuner, både korttid och upp till fem vård- och omsorgsboendeplatser. Nämnden har dessutom utökat sitt egna bestånd av platser med totalt åtta platser (Dalsjövägen och Furuvägen).

När ett vård- och omsorgsboendebeslut inte verkställs inom tre månader ska detta rapporteras till Inspektionen för vård och omsorg/IVO. Under 2023 har antalet ej verkställda beslut om vård- och omsorgsboende ökat med anledning av den platsbrist som råder. Kvartal 1 rapporterades 86 personer, kvartal 2 - 92 personer och under kvartal 3 - 121 personer. Vissa av dessa brukare har dock fått ett

erbjudande inom tre månader men själva valt att tacka nej både en och flera gånger. Hittills har nämnden fått begäran om yttranden från IVO i sju av dessa individärenden. Svar har kommit i två av ärendena och där blev beslutet att nämnden inte utdöms en särskild avgift, ett så kallat vite.

Byggstart Kristinegränd

I april togs det första spadtaget till Kristinegränd, ett nytt Vård och omsorgsboende med 73 lägenheter. Vård- och omsorgsboendet planeras stå klart för inflytt i januari 2025. Boendet består av 8 avdelningar med 8-10 lägenheter och har utformats för att erbjuda en anpassad inom- och utomhusmiljö för personer med kognitiv svikt/demenssjukdom. Lägenheterna är utrustade för att möjliggöra självständighet så långt som möjligt och följer Svensk Demenscentrums anvisningar för miljöanpassningar genom exempelvis färgval i interiör.

Ramprogram för vård- och omsorgsboende

Nämnden har beslutat om ett ramprogram för vård- och omsorgsboende. Det ska fungera som ett underlag i tidig stadsplanering, i lokalplaneringsarbetet tillsammans med Lokalförsörjningsnämnden samt i byggprojekt. Ramprogrammet kan också användas som inspiration och stöd vid renovering av befintliga vård- och omsorgsboenden. Ramprogrammet ska revideras en gång per mandatperiod eller när behov uppstår.

Trygghetsskapande välfärdsteknik - utbyte av trygghetslarm

Nämnden tecknade hösten 2021 avtal med Everon Sverige AB om trygghetslarm och välfärdsteknik. Under 2022 genomfördes utvecklingsarbete tillsammans med leverantören och tekniken testades i piloter. Under 2023 slutfördes installationen av trygghetslarm med tillbehör på korttidsenheter och vård- och omsorgsboende. Installation har endast omfattat ett utbyte av tidigare larmsystem, inte införande av annan digital teknik i avtalet.

Under våren 2023 påbörjades utbytet av trygghetslarm i ordinärt boende. Efter några veckor pausades införandet då det uppmärksammades brister i tekniken och att larmkedjan inte fungerade utifrån uppställda krav i upphandlingen. Bristerna åtgärdades inte av leverantören inom utsatt tid och avtalet omförhandlades. Resultatet av omförhandlingen är att den delen av avtalet som rör ordinärt boende utgår. En ny upphandling av trygghetslarm och digital tillsyn har genomförts och i januari 2024 tecknades avtal med SOS Alarm. Samtliga larm i ordinärt boende ska bytas ut innan den 30 juni 2024. Förseningar i projektet Trygghetsskapande välfärdsteknik har även medfört att nämnden fått förlänga avtal med tidigare leverantörer.

Verksamhetsövergång Kapplandsgatan 8 och Kvibergsgatan 17 och ytterligare ett LOV-företag

I december 2022 fattade nämnden tilldelningsbeslut i den förnyade upphandlingen av två vård- och omsorgsboenden. Den 1 november 2023 tog Vardaga Äldreomsorg AB över driften av Kapplandsgatan 8 och Kvibergsgatan 17. Båda boendena hade då under en tid varit tillbaka i egen regi. I samband med verksamhetsövergången av Kapplandsgatan till egen regi uppmärksammades brister i underhållet av fastigheten och hanteringen av inventarier. En del av nämndens buffert har använts till installation av takliftrar och inköp av möbler.

Under våren har det tillkommit ytterligare ett LOV-företag, Axiva.

Utredningsuppdrag från nämnden om fler insatser med förenklat beslutsfattande

Den 1 juli 2018 infördes bestämmelsen om förenklat beslutsfattande i socialtjänstlagen (4 kap. 2a§). Syftet med bestämmelsen är att ge kommuner möjlighet att bevilja äldre personer insatser inom äldreomsorgen på ett enklare sätt. Vård- och äldrenämnden har infört förenklat beslutsfattande för insatserna stöd med städning och stöd med tvätt samt digitalt stöd i hemmet. De två förstnämnda insatserna är från 80 år och digitalt stöd från 75 år. Vård- och äldrenämnden har under året utrett om fler insatser kan ges med förenklat beslutsfattande. I utredningen framkom att det utifrån gällande lagstiftning inte är möjligt att automatisera beslutsfattandet vid insatser som ges utifrån bestämmelsen om förenklat beslutsfattande. Vård- och äldrenämnden vill automatisera vissa beslutsprocesser och beslutade därmed att inte tillämpa förenklat beslutsfattande på fler insatser.

Utredningsuppdrag från nämnden om ersättning för dubbla boendekostnader

Nämnden har under året utrett förutsättningarna för att ge ersättning till den enskilde för de dubbla boendekostnader som kan uppstå i samband med flytt till vård- och omsorgsboende. Utredningen, med ett förslag om att den enskilde ska kunna ansöka om att inte behöva betala hyra under maximalt 3 månader, skickades på remiss till Lokalförvaltningsnämnden som hanterar de flesta hyreskontrakt. Vård- och äldreomsorgsnämnden har inte fattat beslut i ärendet, utan kommer under 2024 att utreda om det finns andra sätt att hantera ersättning till den enskilde för dubbla boendekostnader.

Surfplattor

Nämnden har beslutat om att med stöd av lag om vissa kommunala befogenheter kostnadsfritt låna ut ytterligare 350 surfplattor till seniorer som är 75 år och äldre. Det innebär att det kommer att finnas totalt 1 050 surfplattor som är utlånade. Syftet med utlåningen är att motverka digitalt utanförskap samt att bidra till att seniorer blir nyfikna, förväntansfulla och trygga i digital teknik. Nämnden följer erfarenheterna från utlåningen exempelvis genom enkäter till seniorerna.

Dygnsvila

Den 1 oktober i år började nya regler för dygnsvila att gälla. De nya reglerna innebär att 11 timmars sammanhängande dygnsvila ska förläggas i planerat schema. Chefer och medarbetare har gjort ett omfattande arbete i att hitta lösningar på de nya reglerna ur ett schematekniskt perspektiv.

Arbetsskor

Medarbetare som arbetar vårdnära med krav på arbetskläder har erbjudits arbetsskor under 2023. För att erhålla fria arbetsskor krävs en tillsvidareanställning eller visstidsanställning om minst 6 månader.

Undersköterska skyddad yrkestitel

Från och med den 1 juli 2023 började de nya reglerna för undersköterska som skyddad yrkestitel att gälla. Det innebär att det krävs yrkesbevis från Socialstyrelsen för att få använda titeln undersköterska.

IVOs granskning särskilt boende för äldre (säbo)

IVO (Inspektionen för vård och omsorg) genomförde under pandemin en nationell tillsyn av medicinsk vård och behandling på SÄBO. Tillsynen utvidgades under 2021 eftersom IVO ansåg att kommuner och regioner inte vidtagit tillräckligt med åtgärder för att säkerställa god vård och omsorg på SÄBO.

Vid den utökade tillsynen genomfördes journalgranskningar, men även enkäter till sjuksköterskor samt till patienter och närstående. De brister som identifierades var främst inom vård i livets slut, läkemedelshantering, samt kontinuitet och dokumentation. Värt att notera är att ingen av de granskade kommunerna når de krav som gäller för vården vid SÄBO. IVO utökade därför sin tillsyn ytterligare med en fysisk inspektion. Under våren 2023 besökte de två vård- och omsorgsboenden i Borås Stad och intervjuade patienter och sjuksköterskor. Utöver detta intervjuades även förvaltningschef, verksamhetschefer inom vård- och omsorgsboende samt kommunal hälso- och sjukvård, MAS och nämndens ordförande.

I sitt svar till nämnden konstaterar IVO följande brister, - att den personal som gör medicinska bedömningar inte har tillräckligt med kompetens för arbetsuppgiften och behärskar inte språket i tillräcklig omfattning, dokumentation sker inte enligt gällande regelverk, läkemedelshanteringen sker inte på ett patientsäkert sätt och vården vid livets slutskede sker inte enligt gällande regelverk. Under hösten kom ytterligare ett beslut från IVO att tidigare redovisning inte var tillräcklig inom vissa områden och behöver kompletteras med om, när och hur nämndens redovisade åtgärder kommer att följas upp.

Nämnden har till den 15 mars 2024 på sig att komplettera sitt svar till IVO med åtgärder som har genomförts eller planeras att genomföras. I svaret ska nämnden även beskriva den egenkontroll som gjorts inom ovanstående områden och vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas i syfte att säkerställa en god vård och omsorg.

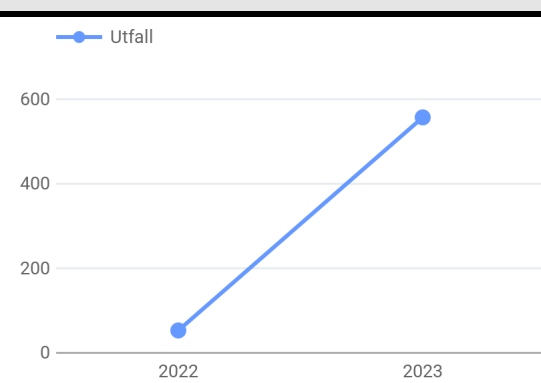
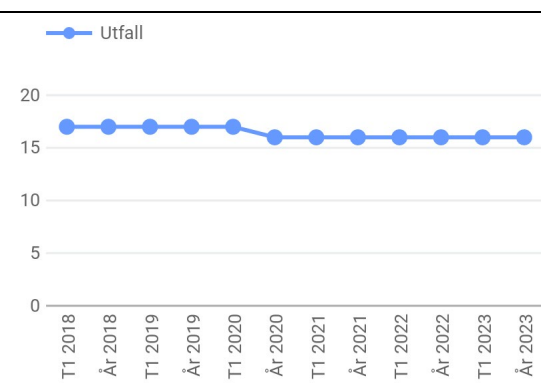
Förbättrade resultat i brukarundersökningen

Den nationella brukarundersökningen i hemtjänsten och på vård- och omsorgsboende visar på ett förbättrat resultat på flera olika områden såsom bemötande, förtroende för personalen och att man sammantaget är nöjd med sin hemtjänst eller sitt boende. Resultatet är mycket positivt för flera områden på vård- och omsorgsboende men det är hemtjänsten som har förbättrat flest områden som tidigare fått lågt resultat.

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Vård- och äldre- och omsorgsnämnden omfattas som vård- och omsorgsgivare av föreskriften med krav på ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Nämnden har genom beslut om riktlinjer beslutat vilka delar av verksamheten som omfattas av ledningssystemet, fastställt vilka processer som ingår samt fördelat ansvar för kvalitetsarbetet. I samband med beslut om den årliga patientsäkerhets- och kvalitetsberättelsen gör nämnden en bedömning av om ledningssystemet är ändamålsenligt och effektivt.

2.2 Nämndens indikatorer och uppdrag kopplade till grunduppdraget

Indikatorer	
Antalet genomförda förebyggande hembesök ska öka	
Utfall År 2022 53	
Utfall År 2023 557	
Analys Under 2023 har andelen förebyggande kontakter ökat och nått målsättningen. Andelen kontakter med seniorer har skett genom hembesök, telefonkontakt eller bokad möte på annan plats. Som en del i projektet med hälsosamtal har ett ökat samarbete med vårdcentraler medfört att fler har fått information om att seniorhälsokonsulenter finns och vad de kan erbjuda. Personal från vårdcentralerna har även deltagit i informationsträffar samt besökt mötesplatserna för informationsutbyte. Genom marknadsföring och särskilda informationsträffar om den förebyggande verksamheten har fler kontaktat seniorhälsokonsulenter för ett enskilt hälsosamtal.	
Antal personer som en hemtjänsttagare möter, antal/14 dagar ska minska (medelvärde)	
Utfall År 2021 16	
Utfall År 2022 16	
Utfall År 2023 16	

Indikatorer																													
<p>Analys</p> <p>Målet är inte uppnått. En förklaring till att resultatet är oförändrat ses vara avsaknad av kompetenser i verksamheten. Det krävs numera nästan att samtliga medarbetare har delegation på att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser. Omställningen till nära vård innebär även snabbare flöden och mindre tid för planering av hemgång av personer från slutna vårderna vilket ses påverka kontinuiteten negativt. När volymerna ökar och behovet att rekrytera nya medarbetare uppstår saknas ofta kompetenser vilket innebär att medarbetare med rätt kompetenser har behövt utföra insatser till fler personer och i större områden vilket påverkar kontinuiteten negativt.</p> <p>För att möjliggöra ökad kontinuitet ser verksamheten ett stort värde av att ha en utökad grundbemanning med egna resurser att använda vid både planerad och oplanerad frånvaro snarare än att använda sig av timvikarier. En utökad grundbemanning med högre andel tillsvidareanställningar och längre vikariat innebär färre timanställningar och möjliggör i högre utsträckning att medarbetarna har de kompetenser som behövs, exempelvis körkort och delegation på att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser. Införandet av fast omsorgskontakt som arbetas vidare med inom hemtjänsten bör leda till att antalet personer en hemtjänsttagare möter minskar.</p>																													
<p>Andel personer 75 år och äldre i särskilt boende som behandlats med minst ett av sex olämpliga läkemedel, ska minska %</p> <p>Utfall År 2021 8,2</p> <p>Utfall År 2022 8</p> <p>Utfall År 2023 7,6</p>	<table border="1"> <caption>Data for Andel personer 75 år och äldre i särskilt boende som behandlats med minst ett av sex olämpliga läkemedel, ska minska %</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Utfall (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>År 2017</td><td>16</td></tr> <tr><td>T1 2018</td><td>13</td></tr> <tr><td>År 2018</td><td>13</td></tr> <tr><td>T1 2019</td><td>12</td></tr> <tr><td>År 2019</td><td>12</td></tr> <tr><td>T1 2020</td><td>11</td></tr> <tr><td>År 2020</td><td>11</td></tr> <tr><td>T1 2021</td><td>8</td></tr> <tr><td>År 2021</td><td>8</td></tr> <tr><td>T1 2022</td><td>8</td></tr> <tr><td>År 2022</td><td>8</td></tr> <tr><td>T1 2023</td><td>7,6</td></tr> <tr><td>År 2023</td><td>7,6</td></tr> </tbody> </table>	År	Utfall (%)	År 2017	16	T1 2018	13	År 2018	13	T1 2019	12	År 2019	12	T1 2020	11	År 2020	11	T1 2021	8	År 2021	8	T1 2022	8	År 2022	8	T1 2023	7,6	År 2023	7,6
År	Utfall (%)																												
År 2017	16																												
T1 2018	13																												
År 2018	13																												
T1 2019	12																												
År 2019	12																												
T1 2020	11																												
År 2020	11																												
T1 2021	8																												
År 2021	8																												
T1 2022	8																												
År 2022	8																												
T1 2023	7,6																												
År 2023	7,6																												
<p>Analys Målet är uppnått. Dialog förs löpande i Närvårdsamverkan och Lokal arbetsgrupp Äldre eftersom frågan om olämpliga läkemedel är en samverkansfråga mellan vårdcentralerna och förvaltningen. Inom förvaltningen följs regelbundet statistik om genomförda läkemedelsgenomgångar och målsättningen är att det ska genomföras årligen. Vårdcentralernas intervall för årskontroller av läkemedelsgenomgångar varierar mellan 12 - 15 månader. Därför är det svårt att jämföra siffror och det påverkar förvaltningens möjlighet till måluppfyllelse. Läkemedelsgenomgångar är en återkommande punkt på samverkansmöten mellan vårdcentralerna och hemsjukvården.</p>																													
<p>Väntetiden till vård- och omsorgsboende ska minska</p> <p>Utfall År 2022 99</p> <p>Utfall År 2023 132</p>	<table border="1"> <caption>Data for Väntetiden till vård- och omsorgsboende ska minska</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Utfall</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>T2 2022</td><td>99</td></tr> <tr><td>År 2022</td><td>99</td></tr> <tr><td>T1 2023</td><td>100</td></tr> <tr><td>T2 2023</td><td>110</td></tr> <tr><td>År 2023</td><td>132</td></tr> </tbody> </table>	År	Utfall	T2 2022	99	År 2022	99	T1 2023	100	T2 2023	110	År 2023	132																
År	Utfall																												
T2 2022	99																												
År 2022	99																												
T1 2023	100																												
T2 2023	110																												
År 2023	132																												
<p>Analys</p> <p>Målet är inte uppnått. Väntetiden till vård- och omsorgsboende ökar under året med anledning av att det är platsbrist i förhållande till kartlagt behov. Lägesbilden med lång väntetid förväntas kvarstå tills nytt vård- och omsorgsboende Kristinegränd står klart i början av år 2025. I försök att hålla nere väntetiden trots platsbrist arbetas det med snabba ledtider på in och utflytt på boendena, vilket i sig gör att lägenhetsobjekten står tomma så kort tid som möjligt.</p>																													

2.2.1 Nämnd

Uppdrag	Status År 2023	Kommentar/Analys
Förvaltningen ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för och möjligheten till gemensam matlagning på befintliga mötesplatser för seniorer.	● Genomfört	Måltider och social gemenskap är viktiga förebyggande insatser. Mötesplatserna har många olika aktiviteter för att möta behovet hos besökarna. På vissa av mötesplatserna/trygghetsbostäderna har man gemensam matlagning som aktivitet. Där det finns en restaurang i närhet till mötesplats har man också ordnat så att man kan sitta ihop i restaurangen och äta tillsammans.

2.3 Verksamhetsmätt

2.3.1 Äldreomsorg

2.3.1.1 Insatser i ordinärt boende

Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmätt	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023
Antal brukare med hemtjänst, väf	3 055	3 127	3 310	3 170
Tid som utförs i egen regi hos brukare, timmar väf	489 190	523 494	558 000	556 909
Tid som utförs av privat utförare hos brukare enligt hemtjänstvalet, timmar väf	80 185	88 407	95 000	98 356
Antal utförda hemtjänsttimmar hos brukare, väf	569 375	611 901	653 000	655 265

2.3.1.2 Vård- och omsorgsboende

Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmätt	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023
Totalt antal platser	866	868	869	874
Antal platser i egen regi	711	732	714	719
Antal entreprenadplatser	155	134	155	155
Antal belagda platser på vård- och omsorgsboende	834	848	848	863

2.3.1.3 Korttidsvård

Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmätt	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023
Antal korttidsplatser	67	67	82	82
Antal belagda korttidsplatser	63	73	82	83

2.3.1.4 Hälso- och sjukvård

Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmätt	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023
Pågående HSL åtaganden	2 420	2 355	2 500	2 320

2.3.1.5 Förebyggande

Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023
Totalt antal belagda dagar på biståndsbedömd dagverksamhet	10 263	10 508	11 600	11 147

2.4 Jämställdhetsperspektivet

Vård- och äldregruppen ska ge likvärdigt stöd och service till stadens invånare oavsett kön. Stöd och service ges utifrån individens behov och önskemål. Nämnden tar inte hänsyn till kön vid fördelning av budget mellan verksamheter.

Analys utifrån könsuppdelad statistik

I nämndens uppföljning av grunduppdraget används könsuppdelad statistik där det finns sådan. Det möjliggör en analys utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Det kan handla om antalet brukare/patienter samt biståndsbedömda och utförda insatser. Nämndens redovisning av gynnande ej verkställda beslut redovisas också uppdelat på kön. Även i sammanställning av statistik och i analys av resultat från brukarundersökningar, Öppna jämförelser och kvalitetsregister används könsuppdelad statistik.

Statistik visar att den del av nämndens målgrupp som är 65 år och äldre så har en högre andel av kvinnorna behov av stöd. Det beror på att antalet kvinnor är högre än antalet män, särskilt från 80 år och äldre då fler har behov av insatser från äldreomsorgen.

I brukarundersökningarna är kvinnor sammantaget mer nöjda med sitt vård- och omsorgsboende än vad män är. Kvinnorna upplever även i högre utsträckning än männen att personalen har ett gott bemötande, att personalen har tillräckligt med tid, att måltidsmiljön är trivsamt och de känner en allmänt högre trygghet till personalen än vad männen gör. Kvinnorna är även mer nöjda med de aktiviteter som erbjuds på vård- och omsorgsboendet. Verksamheten arbetar för att fånga upp vilka önskemål om aktiviteter som männen har, men kan se att generella skillnader i hur män och kvinnor uppfattar sociala sammanhang finns kvar även när de blir äldre och flyttar till ett vård- och omsorgsboende. En annan stor skillnad mellan män och kvinnor är att männen upplever sig som betydligt mer ensamma än vad kvinnorna gör.

Kvinnor och män är sammantaget lika nöjda med sin hemtjänst. Överlag tycker män och kvinnor lika kring insatserna. Det som skiljer sig är att kvinnor i högre utsträckning upplever ensamhet oftare än vad männen som har hemtjänst gör. En förklaring till detta är att det är en väsentligt större andel män än kvinnor som har hemtjänst som lever tillsammans med en annan vuxen person.

I statistiken från kvalitetsregistret för palliativ vård, Palliativregistret, syns inga skillnader mellan män och kvinnor.

3.3 Ett Borås som verkar för förebyggande arbete, integration och trygghet.

3.3.1 Minska fallolyckor bland seniorer

Genom det förebyggande arbetet på mötesplatserna med fokus på träning som innehåller flera balansövningar ges information om betydelsen av träning för att förbättra balansen och minska risk för fall. Under november månad var det en särskild temamånad med fokus på fallförebyggande aktiviteter och föreläsning. Det har även varit föreläsning om alkohol och äldre som all personal på mötesplatserna har gått. En av hälsopedagogerna håller även i utbildningar och föreläsningar även till seniorer kring ämnet alkohol och levnadsvanor och effekterna av alkohol hos äldre personer, för att öka medvetenheten att detta kan påverka fallrisken.

Vid hembesök av seniorhälsokonsulenterna, informeras särskilt om vad man som senior kan tänka på för att förebygga fall, även i hemmet. Vid fler kontakter, inom den förebyggande verksamheten kan hänvisning göras till syn- och hörselkonsulenten, som kan hjälpa till med lösningar i hemmet för en förbättrad belysning eller liknande, för att på så sätt minska risker för fall.

4 Resurser

4.1 Nämndens verksamhet 1

4.1.1 Resultat

4.1.1.1 Ekonomiskt sammandrag (Tkr)

	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Budget 2023	Bokslut 2023	Avvikelse
Statsbidrag	62 493	62 062	52 955	55 633	2 678
Avgifter och övriga intäkter	128 531	134 257	132 116	153 081	20 965
Summa intäkter	191 024	196 319	185 071	208 715	23 644
Personal	-1 162 785	-1 234 292	-1 335 163	-1 397 555	-62 392
Lokaler	-53 310	-56 760	-60 033	-58 974	1 059
Material och tjänster	-342 551	-350 092	-344 775	-299 689	45 086
Kapitalkostnader	-359	-353	0	-146	-146
Summa kostnader	-1 559 006	-1 641 498	-1 739 971	-1 756 365	-16 394
Buffert (endast i budget)	0	0	0	0	0
Nettokostnader	-1 367 982	-1 445 179	-1 554 900	-1 547 650	7 250
Kommunbidrag	1 421 975	1 463 550	1 554 900	1 554 900	
Resultat jämfört med kommunbidrag	53 993	18 371	0	7 250	7 250
Godkänt ianspråktaget ackumulerat resultat					
Godkända "öronmärkta" projekt					
Resultat jämfört med tillgängliga medel	53 993	18 371			
Ackumulerat resultat	156 587	30 000	30 000		

4.1.1.2 Resultatanalys

Vård- och äldreomsorgen redovisar ett positivt resultat för året på 7,3 mnkr, att ställa i relation till senast lämnade prognos om ett överskott på 8,0 mnkr. Resultatet är en mindre avvikelse mot budgeterad kostnadsomslutning på 0,5 % och avviker gentemot prognosen med 0,7 mnkr vilket motsvarar en avvikelse på 0,04 % i relation till den budgeterade kostnadsomslutningen.

Resultatanalys mot prognos

På intäktssidan visar nämnden ett förbättrat resultat gentemot prognos på 2,9 mnkr. Prognosavvikelsen förklaras av en återbetalning på statsbidrag på 0,5 mnkr, över det redovisas ett förbättrat resultat på avgifter och övriga intäkter på 3,4 mnkr vilket förklaras av en återbetalning från Koncerninköp på 1,1 mnkr, en vitesintäkt på 0,8 mnkr på grund av att en leverantör otillåtet höjt priser över avtal samt att avgiftsintäkterna från brukarna översteg prognosen med 1,6 mnkr. Att avgifterna skulle överstiga budget var känt, dock har prognosen även inkluderat avskrivningar från brukare som inte klarat av att betala sin avgift. Denna avskrivning är inte en intäkt utan redovisas som en kostnad. Samma avvikelse återfinns på kostnadssidan.

Kostnadssidan avviker gentemot prognosen med ökade kostnader på 3,7 mnkr, vilket innebär en avvikelse mot de faktiska kostnaderna på 0,2 %. Personalkostnaderna blev 0,8 mnkr lägre än förväntat, vilket motsvarar en avvikelse på 0,06 % gentemot faktiska kostnader inom posten. Störst avvikelse på kostnadssidan mot prognosen återfinns inom posten material och tjänster, vilket blev 4,7 mnkr dyrare gentemot prognosen som motsvarar 1,6 % av de faktiska kostnaderna.

Resultatanalys mot budget

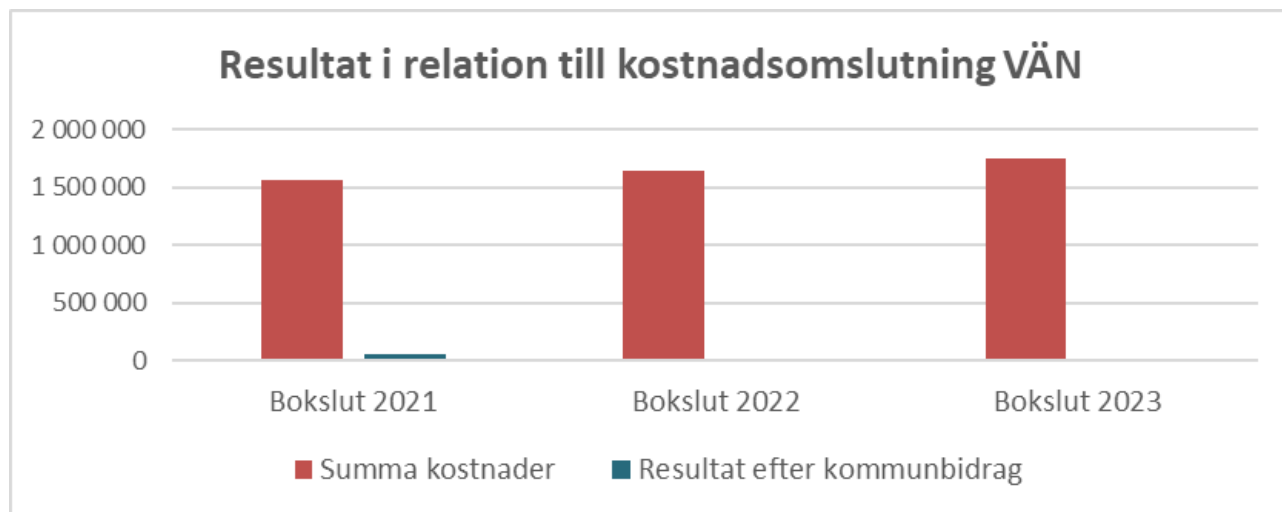
Nämndens intäkter översteg budget med 23,6 mnkr och förklaras främst av ökade intäkter kopplat till avgifter och försäljning av verksamhet, som överstiger budgeten med 21,0 mnkr. Omsorgsavgifterna överstiger budget med 2,5 mnkr, vilket förklaras av högre beläggning/nyttjande av insatser än budgeterat. Statsbidraget för ökad bemanning av sjuksköterskor inom vård- och omsorgsboenden redovisas som en övrig intäkt och genererar en avvikelse gentemot budget på 6,6 mnkr. Nämndens intäkter avseende interna ersättningar översteg budgeten med 6,6 mnkr och består främst av försäljning av utförande verksamhet till Social omsorgsnämnden. Även statsbidragen överstiger budget med 2,7 mnkr vilket förklaras av att bidrag lysts ut under året som nämnden inte hade kännedom om vid budgettillfället.

Kostnaderna för året blev 16,4 mnkr lägre än budgeterat och avvikelser återfinns inom samtliga kostnadsposter. Personalkostnaden avviker negativt mot budget med 62,4 mnkr varav 10,4 mnkr kan härledas till de två vård- och omsorgsboenden som bedrivits i egen regi i avvaktan på att avtal med extern leverantör skulle bli klart. Svårigheten att rekryteras legitimerad personal har lett till ett underskott för personal med 10,8 mnkr, då bemanning behövs säkras via externa hyrföretag. Utöver detta har personalkostnaderna överstigit budget med anledning av de ökade volymerna som föranlett en öka bemanning. Lokalkostnaderna avviker mot budget med ett överskott på 1,1 mnkr. Kostnaderna för material och tjänster genererar ett överskott på 45,1 mnkr varav 17,2 mnkr direkt kan kopplas till de två vård- och omsorgsboenden som bedrivits i egen regi i avvaktan på övertag av extern leverantör. De problem som uppstått med införandet av trygghetsskapande välfärdstekning har genererat ett överskott gentemot budget på 3,0 mnkr. Bostadsanpassningsbidraget har för året genererat ett överskott på 3,9 mnkr. Utöver dessa poster har det rått en allmän återhållsamhet ute i verksamheten, som en anpassning mot 2024, ett år som kommer präglas av mindre ekonomiska medel.

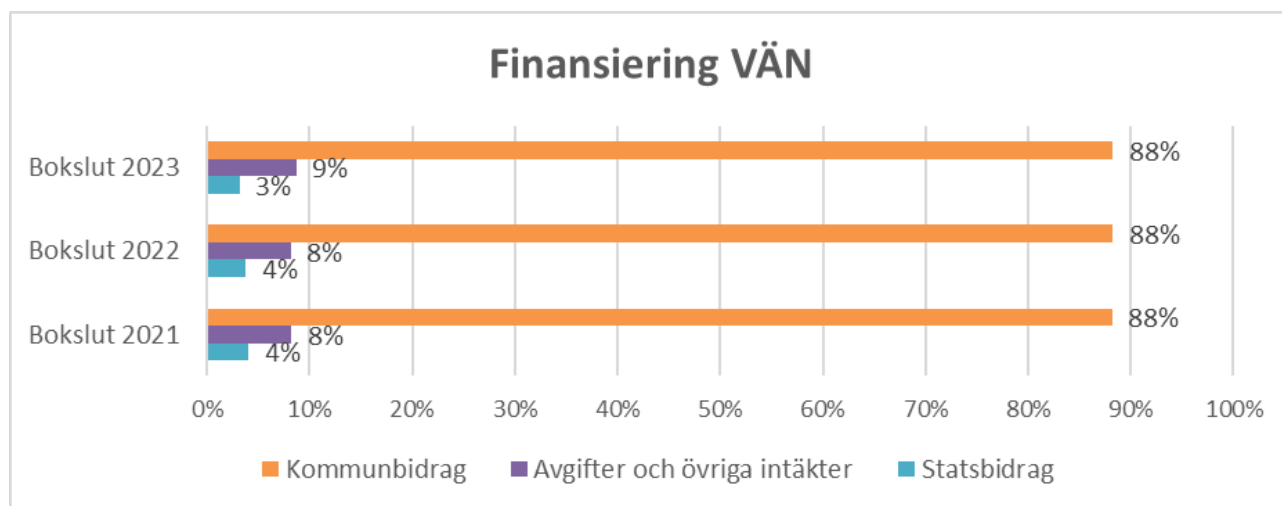
Resultatanalys över tid

Nämnden har de senaste tre åren redovisat positiva resultat på mellan 7,3 och 54,0 mnkr, vilket motsvarar en positiv avvikelse på mellan 0,5 - 3,8 % i relation till den faktiska kostnadsomslutningen. Störst avvikelse under 2021-2023 har 2021 på 3,8 % som direkt kan härledas till pandemin där all verksamhet inte kunnat genomföras eller efterfrågats i den utsträckning som ett normalt år innebär. Redan året efter, 2022, kunde verksamheten åter bedrivas under mer normala förutsättningar, vilket återses på resultatet. 2023 fortsätter i samma bana, där nämnden kunnat planera och utföra

verksamheten inom mer förutsägbara parametrar, även om nämnden behövt parera flera svårigheter som drivit kostnader, såsom exempelvis kön till vård- och omsorgsboenden. 2023 uppgick avvikelsen gentemot budget till en mindre avvikelse på 0,5 %.

Sedan 2020 har statsbidragen en stor påverkan på nämndens ekonomi, från att tidigare ha utgjort ca 1 % av nämndens finansiering har de nu landat på 3-4 %. Det har även medfört att kommunbidraget minskat i omfattning och ligger sedan några år tillbaka på 88 %. Statsbidragen är dock en osäker finansieringskälla vilket gör verksamheten svår att planera långsiktigt då få statsbidrag är beslutade över flera år. Statsbidragen är även svåra att snabbt omsätta till verksamhet, då de oftast är reglerade till vad de ska användas till, där tidsaspekten inte alltid ger utrymme för planering och omsättning till kostnader. De är heller inte anpassade till andra gällande lagar och regler, exempelvis lagen om offentlig upphandling. Nämndens största statsbidrag 2023 "God vård och omsorg" som för året uppgick till på 39,9 mkr är dock väldigt generellt i sin omfattning och någorlunda stabil över tid.

Nämndens kostnadsfördelning har över åren varit stabil, där personalkostnader utgjort 75 % av kostnaderna, vilket är att förvänta utifrån den typ av verksamhet som bedrivs. 2023 bryts dock denna trend då personalkostnaderna ökar med 5 procentenheter upp till 80 % av kostnaderna. Förklaringen till de ökade personalkostnaderna är att nämnden under delar av året bedrivit två vård- och omsorgsboenden i egen regi, boenden som tidigare och från 1 november 2023 bedrivs i extern regi. Det är även förklaringen till att kostnaderna för material och tjänster minskar till 17 % av kostnadsmassan.

4.1.2 Verksamhetsanalys

Verksamheternas nettokostnader

Tkr	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Budget 2023	Bokslut 2023	Avvikelse
Central administration					
Intäkt	4 561	3 612	0	4 842	4 842
Kostnad	-46 356	-49 791	-46 341	-45 543	798
Nettokostnad	-41 795	-46 179	-46 341	-40 701	5 640
Politisk verksamhet					
Intäkt	0	0	0	0	0
Kostnad	-2 274	-2 294	-2 761	-2 633	128
Nettokostnad	-2 274	-2 294	-2 761	-2 633	128
Vård och omsorg i ordinärt boende					
Intäkt	58 777	63 039	69 990	72 767	2 777
Kostnad	-714 449	-769 931	-839 029	-852 551	-13 522
Nettokostnad	-655 672	-706 892	-769 039	-779 784	-10 745
Vård och omsorg i särskilt boende					
Intäkt	98 815	99 986	92 091	107 839	15 748
Kostnad	-673 312	-685 484	-721 331	-722 990	-1 659
Nettokostnad	-574 497	-585 498	-629 240	-615 151	14 089
Övrig verksamhet					
Intäkt	28 870	29 682	22 990	23 267	277
Kostnad	-122 615	-133 997	-130 509	-132 648	-2 139
Nettokostnad	-93 745	-104 315	-107 519	-109 381	-1 862
Buffert					
Intäkt	0	0	0	0	0
Kostnad	0	0	0	0	0
Nettokostnad	0	0	0	0	0
Totalt					
Intäkt	191 023	196 319	185 071	208 715	23 644
Kostnad	-1 559 006	-1 641 497	-1 739 971	-1 756 365	-16 394
Nettokostnad	-1 367 983	-1 445 178	-1 554 900	-1 547 650	7 250

Central administration

Den centrala administrationen visar på ett överskott för året på 5,6 mnkr. Intäkterna avviker från budget med 4,8 mnkr och förklaras främst av ersättningar som inte varit budgeterade. Intäkten möts till stor del av en kostnad som inte heller den är budgeterad, varpå det inte får någon resultatpåverkan. Överskottet beror även på återbetalning från överliggande centrala verksamheter.

På kostnadssidan avviker utfallet med 0,8 mnkr gentemot budgeten, en avvikelse som varit större om kostnaderna som mött de obudgeterade intäkterna ovan varit budgeterade. Överskottet kopplas främst till den återhållsamhet som nämnden antagit för att anpassa kostnaderna då 2024 har tuffare ekonomiska förutsättningar.

Ordinärt boende

Verksamheten innefattar såväl beställandet som utförandet av insatser inom hemtjänst, korttidsvård, dagverksamhet och bostadsanpassning. Verksamheten är nämndens största och utgör nära hälften av uppdraget.

Verksamheten genererar ett underskott på 10,7 mnkr. Ett underskott var väntat och kopplas bland annat till inhyrd legitimerad personal samt fördyrande personalkostnader under sommarens första del avseende vikarier.

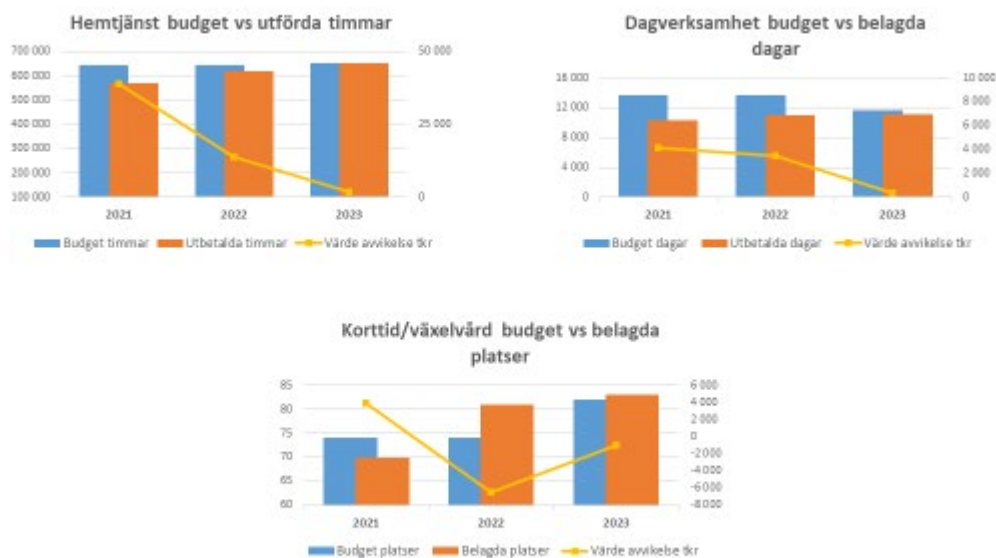
Intäkterna överstiger budget med 2,8 mnkr och har avvikelser inom posterna statsbidrag med ett underskott på 6,6 mnkr samt försäljning av verksamhet till annan nämnd med ett överskott på 7,5 mkr. Avvikelsen på statsbidragen beror på fördelningen av medlen mellan ordinärt och särskilt boende. Vid budgeteringen antogs att en större del av statsbidragen "God vård och omsorg" skulle nyttjas inom det ordinära boendet vilket inte gjorts. Överskottet på försäljning av verksamhet avser de insatser nämnden utfört för Sociala omsorgsnämnden inom främst socialtjänstens verksamhetsområde, en insats som varit mer omfattande än budgeterad nivå.

Kostnaderna är 13,5 mnkr högre än budgeterat fördelat på personalkostnader med ett underskott på 22,3 mnkr och ett överskott på material och tjänster med 6,9 mnkr. Lokalkostnaderna blev 2,0 mnkr lägre än budget. Att personalkostnaderna avviker gentemot budget förklaras av behov av att hyra in legitimerad personal samt en ökning av volymerna i den utförande verksamheten, något som driver ökat behov av bemanning. Avvikelsen inom material och tjänstekostnader kopplas dels till att breddinförandet av trygghetsskapande välfärdsteknik uteblivit i sin tänkta form, vilket påverkat utfallet innevarande år med ett överskott på 1,5 mnkr, lägre kostnader för bostadsanpassning med 3,9 mnkr samt en återhållsamhet för att bekosta ökade personalkostnader.

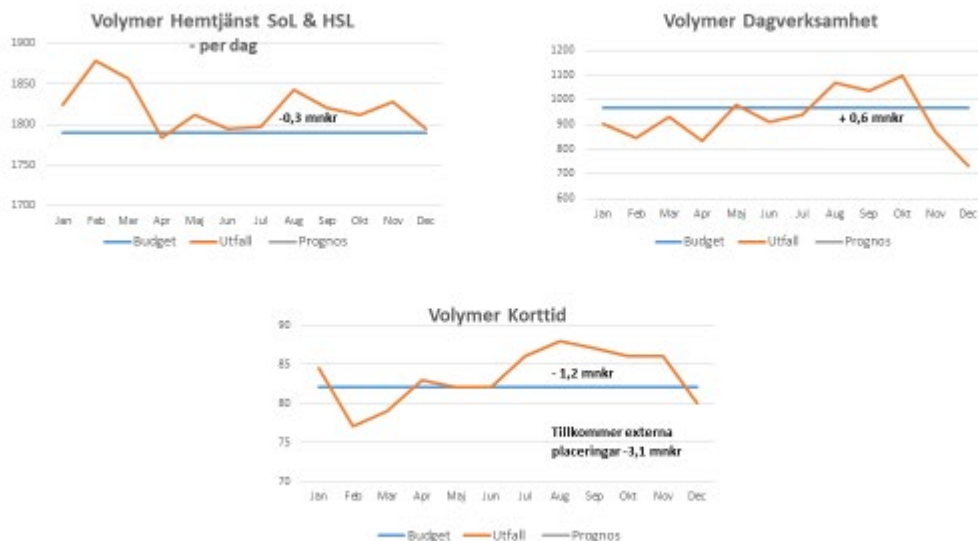
Den utförda tiden fortsätter att öka, vilket ses som en konsekvens av fullbeläggning på vård- och omsorgsboenden samt omställningen till nära vård. När det är fullbelagt på boendena blir brukare med beslut om vård- och omsorgsboende kvar i ordinärt boende längre alternativt på korttiden vilket påverkar såväl volym inom korttid och hemtjänst. Omställning till nära vård medför att fler brukare/patienter får sina medicinska behov utförda i det ordinära boendet via mobila team varpå man kan undvika inläggning inom slutenvården. Vid en eventuell slutenvårdsvistelse kortas vårdtiden ner och utskrivningen går betydligt fortare och brukare/patient som efter inläggningen har stora vårdbehov får detta utfört i det egna boendet.

För att möta demografins utmaning och att få verksamhetens resurser att räckta till arbetar verksamheten brett med olika angreppssätt för möta framtiden. Bland annat genom differentiering av arbetsuppgifter, nya anställningsformer och nyttjandet av välfärdsteknik.

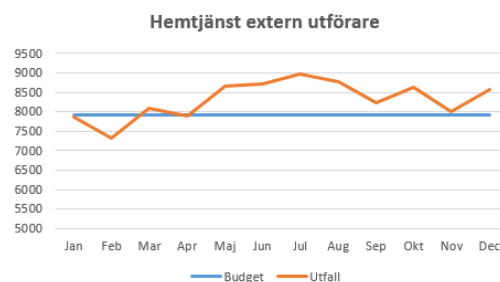
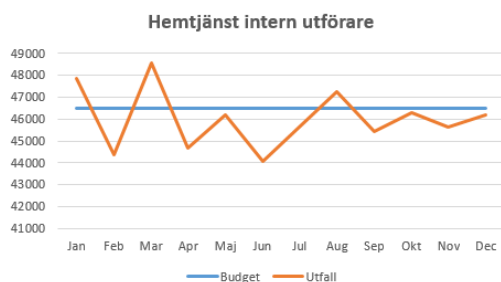

På beställarsidan redovisas ett underskott för året kopplat till volymer på 4,1 mkr, av dessa utgör hemtjänsten -0,3 mkr, dagverksamheten + 0,6 mkr och korttidsvård -4,3 mkr. I summorna ingår även köp av externa korttidsplatser med 3,1 mkr för att hantera kösituationen på nämndens vård- och omsorgsboenden.

Trots fler utförda hemtjänsttimmar än budget är underskottet marginellt, vilket förklaras av att de utförda timmarna hos extern utförare är större än budgeterat, medans de internt utförda understiger budgeterad nivå. Ersättningen är högre för internt utförd hemtjänst, vilket bekostar de ökade timmarna hos externt utförd tid.

Hemtjänst

Den utförande verksamheten, som avser såväl hemtjänst dag- som nattid samt hälso- och sjukvården, redovisar ett underskott. Totalt uppgår underskottet för de utförande enheterna till 11,7 mnkr. Främsta orsaken till underskottet är kopplat till ökade kostnader för personal i form av nya löneavtal, svårighet i att rekrytera vilket medför behov av att hyra in personal alternativt bekosta övertid samt införandet av arbetsskor. Personalthandlingen under sommarmånaderna var mer kostsam än verksamheten hade förutspått och en svårighet att hämta hem den fördyrade kostnaden under hösten uppstod. Den uppkomna situationen kommer att tas med i kommande sommarplaneringar. Verksamheten är fordonstung och har därmed påverkats kraftigt av ökade drivmedelspriser.

Det totala antalet unika brukare per år har historiskt legat på en konstant nivå runt 2 900 brukare, dock syns en ökning av antalet under 2023. I och med den demografiska utvecklingen är det väntat att antalet unika brukare kommer öka, men ökningen förklaras även av kön till vård- och omsorgsboende. Den budgeterade volymen hemtjänsttimmar innevarande år uppgick till 655 000 timmar och strax över 655 000 timmar utfördes. De totalt utförda timmarna ökar sedan föregående år och förklaras av såväl ökade antal brukare, men även för att den enskildes behov av mer omfattande hjälp ökat.

Under 2022 kom Vård- och äldreförvaltningen och Sociala omsorgsförvaltningen överens om en ny tillämpning på hur de båda förvaltningarnas reglementen skulle tolkas. Överenskommelsen innebar att Sociala omsorgsförvaltningen inte skulle ta sig an ärenden där brukaren inte är inskriven inom specialistpsykiatri. Det har medfört en förskjutning till Vård- och äldreförvaltningen av ärenden som hamnar precis utanför regionens specialistpsykiatri varpå boendestöd och inte hemtjänst bäst matchar behovet. Kostnad under året blev 1,5 mkr och det fanns ingen avsatt budget då behovet inte tidigare uppmärksammats i denna omfattning.

I takt med att vårdtiden inom slutenvården minskar ökar trycket på verksamheten att kunna ta hem brukaren tidigare, i de fall detta inte lyckats blir kommun betalningsansvarig för utskrivningsklara patienter, en kostnad som för 2023 uppgick till 0,6 mnkr. För att möta de allt snabbare flödena ut från sjukhusets slutenvård har nämnden arbetat fram en modell inom hemtjänsten som benämns "Trygg och säker hemgång". Det nya arbetssättet ska vara trygghetsskapande i vårdövergången och medföra att brukaren i så många fall som möjligt inte behöver återinskrivas till slutenvård.

Dagverksamhet

Av budgeterade 11 600 besök inom dagverksamheten har 11 100 stycken genomförts (95 %). Anledningen att verksamheten inte nått upp i budgeterad nivå beror bland annat på att lokalerna för Fristads dagverksamhets renoverades i slutet av året vilket medförde färre belagda dagar samt att inskrivna brukare inte alltid kommer på sina inplanerade dagar. Det finns heller ingen direkt efterfrågan på placering kväll och helg på Bodagatans dagverksamhet vilket hade möjliggjort fler belagda dagar. Den utförande verksamheten redovisar ett underskott för året på 1,9 mnkr och avvikelser återfinns till sin helhet på intäktsidan avseende beläggningen, där verksamheten budgeterat för en större volym än vad som fanns avsatt på myndighet, en beläggning som rädde innan pandemin. När beläggningen sedan

inte nått upp till förväntad/budgeterad nivå har verksamheten inte lyckats anpassa sina kostnader, i främst personal, till de faktiska intäkterna.

Antalet unika brukare uppgick 2023 till 172 stycken att sätta i relation till nämndens behovsprognos som visar på att behovet uppgår till 179 unika personer under 2023. Den demografiska utvecklingen visar på ökat antal äldre i befolkningen och att antalet platser på dagverksamhet behöver utökas framöver. Under våren 2022 presenterades en utredning kring hur denna utökning skulle kunna gå till, dock har ännu inga beslut fattats kring åtgärder. Ett förslag som finns är att dagverksamheten på Bodagatan ska flytta ut till ny enhet och då utöka antalet tillgängliga platser.

Korttidsvård

Av nämndens 82 tillgängliga platser budgeterades full beläggning och den faktiska beläggningen uppgår till 83 stycken. Det har varit ett hårt tryck på korttidsverksamheten under hela året, vilket beror på att många brukare är på korttiden i väntan på att få sitt beslut om vård- och omsorgsboende verkställt. Egentligen är det inte brist på korttidsplatser utan grundproblemet är att det sedan sommaren 2021 är fullbelagt på nämndens vård- och omsorgsboenden i kombination med en kö till dessa. Åtgärder som vidtagits under året för att hantera kön till vård- och omsorgsboendena har varit att göra överbeläggningar på korttidsboendena samt att nämnden utifrån ett samverkansavtal inom Sjuhärad/Boråsregionen kunnat köpa korttidsplatser i närliggande kommuner beroende på deras egna tillgång och efterfrågan. I snitt har nämnden köpt tre platser per månad i annan kommun.

Den utförande verksamheten redovisar ett underskott resultat för verksamheten på 1,1 mnkr och består av såväl korttidsboende, lokalvårdsorganisation samt hälso- och sjukvården. Korttidsboende påvisar ett marginellt underskott på 0,4 mnkr, beläggningen har varit hög, vilket genererat större intäkter men som även möts av ökade kostnader för personal samt att renoveringen av Bodagatan medförde ökade kostnader. Hälso- och sjukvårdsorganisationen genererar ett underskott inom verksamhetsgrenen på 0,9 mnkr som fullt ut beror på behovet av legitimerad personal vilket lösts genom inhyrd personal. Lokalvårdsorganisationen genererar ett mindre överskott på 0,2 mnkr vilket förklaras av att organisationen inte var fullt bemannad enligt den budgeterade planen.

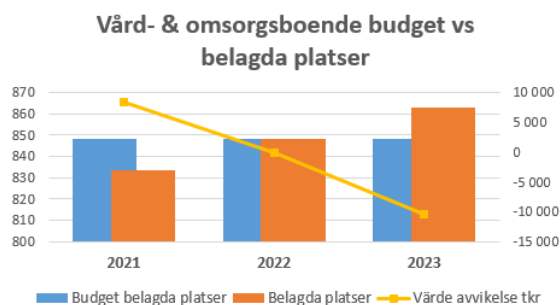
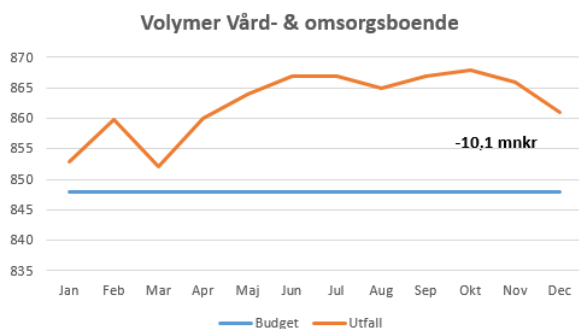
Särskilt boende

Verksamheten genererar ett överskott på 14,1 mnkr för året gentemot budget. Intäkterna ligger 15,7 mnkr över budget där de största avvikelserna beror på ökade avgiftsintäkter med 1,9 mnkr, försäljning av personalresurser 2,3 mnkr och statsbidrag på 12,1 mnkr varav 6,6 mnkr redovisas som en övrig intäkt. Avgiftsintäkterna överstiger budgeten med anledning av den höga beläggningen på vård- och omsorgsboendena jämfört med tidigare år. Att statsbidragen överstiger budgeten beror på fördelningen av statsbidraget "God vård och omsorg" fördelats annorlunda mellan ordinärt och särskilt boende gentemot budgeteringen. Nämnden har även tagit del av statsbidraget "öka bemanningen av sjuksköterskor på särskilda boenden" som inte fanns budgeterade.

Kostnaderna överstiger budget med 1,7 mnkr fördelat på personalkostnader med ett underskott på 37,9 mnkr samt material och tjänster som genererar ett överskott på 36,5 mnkr. Att personalkostnader avviker negativt från budgeten beror bland annat på att nämnden bedrivit två vård och omsorgsboenden i egen regi, i väntan på övertag av extern entreprenör, längre än vad som antogs i budgeten, vilket även är förklaringen till att material och tjänster genererar ett överskott. En annan förklaring till ökade personalkostnader är den ökade beläggningen på boendena. Utöver överskottet på material och tjänster som kan härledas till hanteringen av upphandlingen av extern utförare består posten även av ett överskott som kan härledas till införandet Trygghetsskapande välfärdsteknik om 1,5 mnkr. Ett införande som fått avbrytas i samband med omförhandling av avtal med leverantör.

Nämndens interna resursfördelningsmodell fördelar resurser till verkställande enheter utifrån utförda insatser som på vård- och omsorgsboende är direkt kopplat till beläggningen. Under 2023 har beläggningen överstigit den budgeterade nivån på 848 platser med 15 platser, vilket generat ett

underskott på 10,1 mnkr på beställarsidan. Utöver detta har ett underskott uppstått på grund av ersättningen avseende parboende med 0,5 mnkr. Då nämndens vård- och omsorgsboenden varit fullbelagda under året har flera personer fått stå i kö för att få sina boendebeslut verkställda. För att lösa den uppkomna situationen har samverkansavtal ingåtts med Sjuhärad/Boråsregionen och nämnden har genom avtalet möjlighet att köpa upp till fem boendeplatser i Ulricehamns kommun. Nämnden köper även plats med anledning av behov i utifrån nationella minoriteter. Årsnittet på de externt köpta platserna uppgår till 6 köp av plats utanför kommunen vilket har genererat ett underskott på 3,1 mnkr.

För att hantera de ökade volymerna som kraftigt överstiger nämndens budgeterade nivå har nämnden tillfört området 11,4 mnkr från bufferten för att finansiera de obudgeterade volymerna. Efter detta uppgår underskottet avseende vård- och omsorgsboende på beställarsidan till 2,3 mnkr.

För att snabbare möta behovet av boendeplacering arbetar verksamheten aktivt för att korta processen för in- och utflyttning och för att effektivisera in och utflytt sker ett samarbete med Lokalförsörjningsförvaltningen och Servicekontoret, där processer och rutiner tagits fram. Målbilden är att en lägenhet ska stå tom max 10 dagar innan ny hyresgäst. I egenregin uppgick den så kallade tomtiden till 15,8 dagar (17,5 dagar i extern regi). Framtagna processer och rutiner visar dock att tomtiden minskar, i början av 2022 uppgick tomtiden till 32 dagar för att i slutet av 2023 uppgå till 14,2 dagar.

2023 budgeterades antalet belagda vård- och omsorgsplatser till totalt 848 stycken, trots att nämndens behovsprognos 2022-2032 visar på att behovet utifrån demografin är 903 platser för 2023. Anledningen att fler belagda platser inte budgeteras beror på att nämnden endast producerar 874 platser. Den aktuella situationen är svårlost då staden inte har möjlighet att skyndsamt öka antalet boendeplatser i avvaktan på att Kristinegränd med 73 platser står klart i början av 2025. Under hösten har 20 somatiska platser omdanats till demensplatser då denna boendegrupp fortsätter öka, vilket i sin tur påverkar kön mer än brukare i behov av somatisk plats.

Trots en hög beläggning under året på samtliga vård- och omsorgsboenden, redovisar den utförande verksamheten ett negativt resultat för året på 6,5 mnkr. Tidigare års höga sjukfrånvaro under sommaren föranledde att fler vikarier anställdes än vad budgeten tillät, vilket är den främsta anledningen till underskottet. Efter sommaren genomfördes en översyn med syfte att få ekonomin i balans, vilket innebar en återhämtning av underskottet, men inte tillräckligt för att nå balans.

Lokalvårdsorganisationen inom verksamheten genererar för året ett överskott på 2,0 mnkr som beror på att organisationen inte var fullt bemannad utifrån den budgeterade tidplanen.

Den ökade vårdtyngden och mer komplicerade insatsbehov som setts under 2022 har fortsatt under 2023 vilket krävt extra personalresurser och mer omfattande delegeringar, då en vårdtung brukare kräver en annan nivå av bemanning till följd av kontinuerliga livsuppehållande vårdinsatser.

Under våren 2023 breddinfördes det nya trygghetslarmsystemet på samtliga vård- och omsorgsboenden. Införandet har varit utmanande inom vissa delar, och ett utvecklingsarbete framåt fortsätter för att få välfärdstekniken att fungera fullt ut.

Hälso- och sjukvård

I den organisationsform som nämndens hälso- och sjukvård bedrivs är det svårt att särskilja vad som är ordinärt - och särskilt boende varpå analys av verksamheten redovisas särskilt. Ekonomin för nämndens hälso- och sjukvård redovisas under ordinärt- respektive särskilt boende utifrån schablonberäkningar.

Som vårdgivare ansvarar Vård- och äldregruppen för den kommunala hälso- och sjukvården inom nämndens verksamhetsområde. Verksamheten bedrivs av legitimerad personal i patientens egna hem och på vård- och omsorgsboendet där patienten ska ges en god vård och med hög patientsäkerhet.

De allt mer kvalificerade vårdinsatserna i den kommunala hälso- och sjukvården ställer krav på en god samverkan med våra vårdgrannar/mellan vårdgivare och på informationsöverföring. Nya arbetssätt och förändringar i den regionala sjukvården har även lett till att det är korta ledtider vid utskrivning från sjukhus och en allt mer avancerad sjukvård i hemmet. Detta ställer höga krav på medarbetarna för att upprätthålla god vård med hög patientsäkerhet. I samband med omställningen till nära vård behöver resursfördelningen mellan kommun och region ses över.

2023 har inneburit flera utmaningar för Hälso- och sjukvården. Den största utmaningen har varit att rekrytera och behålla sjuksköterskor. Personalomsättningen är hög, vilket påverkar både arbetsmiljö och ekonomi negativt. En av orsakerna till svårigheten att både rekrytera och behålla personalen är löneläget, där omvärldsbevakningen har visat att löneläget är högre hos grannkommunerna. En annan utmaning är minskad kunskapsnivå och en ökad personalomsättning hos omvårdnadspersonalen i verkställigheten. Det påverkar den legitimerade personalen ytterligare då färre kan ta emot delegering och mer omfattande handledning av baspersonalen behövs. För att avlasta framförallt sjuksköterskorna i verksamheten så har undersköterskor anställts inom verksamheten vilket upplevs positivt.

Situationen är oroande inför framtiden med tanke på verksamhetens behov av att förstärka både antalet sjuksköterskor samt kompetensen och omställningen till nära vård. Problematiken med att rekrytera skapar ett stort behov att hyra in extern bemanning via företag, som i sin tur även påverkar kvaliteten i verksamheten, men ändå är en lösning för att säkerställa en god och säker vård.

Med anledningen av utmaningen att kompetensförsörja har verksamheten utrett om arbetet som legitimerad inom hälso- och sjukvården kan differentieras, om nya roller eller professioner kan inrättas i verksamheten. En kartläggning av sjuksköterskornas arbetsuppgifter har genomförts där det framkom att det finns en del arbetsuppgifter som kan utföras av andra professioner än sjuksköterskor. Verksamheten arbetar nu vidare med resultatet och det har även tagits fram en beskrivning av sjuksköterskans uppdrag under projektet.

Övrig verksamhet

Nämndens övriga verksamhet som består av kost- och vaktmästeriorganisation, förebyggande verksamhet samt välfärdsteknik och IT genererar ett underskott för året på 1,9 mnkr.

Intäkterna överstiger budgeten med 0,3 mnkr, och beror dels på överskott på statsbidrag med 2,9 mnkr och underskott på övriga intäkter med 2,6 mnkr. Övriga intäkter avviker från budget och förklaras av att försäljningen i nämndens restauranger inte når upp till den beräknade försäljningsnivån. Överskottet på statsbidrag beror på rekvisering av statsbidraget för ofrivillig ensamhet samt att tidigare erhållna och godkänt behållna statsbidrag lyfts upp från balansräkningen för att finansiera surfplatteprojekt samt bemanning av införandet kring trygghetsskapande välfärdsteknik, i enlighet med tidigare nämndbeslut.

Kostnadssidan har ett underskott vid årets slut som uppgår till 2,1 mnkr och härleds främst till kostnader som inte varit budgeterade för satsningarna som bekostas av tidigare fonderade statsbidrag, som surfplatteprojektet och införandet av trygghetsskapande välfärdsteknik. Utöver detta uppvisar

personalkostnaderna ett överskott på 0,6 mnkr och beror på anpassningar för att möta övriga kostnader och intäktsbortfall. Lokalkostnaderna genererar ett underskott på 0,6 mnkr.

Kost- och vaktmästeriverksamhet

Verksamheten redovisar ett underskott för året på 2,9 mnkr, vilket främst beror på minskade intäkter från restaurangerna. Kostverksamheten gör kontinuerligt en översyn av kostnaderna för att anpassa dessa utifrån de ekonomiska förutsättningar som råder, där verksamheten har arbetat intensivt med att minska matsvinnet, effektivisera matsedelsplanering och bemanning för att nå en ekonomisk balans. Vaktmästeriverksamheten har en stor kostnadsökning för drivmedel, som även påverkar resultatet negativt.

Verksamheten har i samverkan med kärnverksamheten fortsatt arbetet med att öka kvaliteten på måltiderna för våra brukare. Brukarundersökningarna visar ett bra resultat och målet är att förbättra det ytterligare under 2024. Inköp av ekologiska/närproducerade livsmedel har minskat något under året till följd av de kraftigt ökade livsmedelskostnaderna. Två restauranger, Dalhem och Skogslid ingår tillsammans med Högsolan i projektet No Time 2 Waste för att minska matsvinn och plast. Arbetet har bidragit till minskade livsmedelskostnader under senare del av året. Inom kostverksamheten så följs även hur matsedeln påverkar klimatet. Det görs genom att mäta koldioxidekvivalenter CO₂e- /kg inköpta livsmedel. Sveriges klimatmål 2030 har satt upp ett maxvärde på 1,6 och verksamheten hade ett resultat 2023 på 2,05. Maten till äldreomsorgen har ett relativt högt protein- och energivärde som generellt har högre miljöbelastning vilket kan innebära en utmaning.

Förebyggande verksamhet

Den förebyggande verksamheten genererar ett mindre överskott för året på 0,4 mnkr.

En god förebyggande verksamhet gör att inträdet i äldreomsorgen kan förskjutas framåt och om teknikanvändningen ökar kommer våra seniorer i större utsträckning att kunna använda teknik för att få ett självständigt liv. Nämnden vill möta morgondagens seniorer och synliggöra möjligheter och skapa nyfikenhet kring digitalisering och teknik. Genom medvetna satsningar såsom utlåning av surfplattor, digitalt stöd, teknikträffar samt digitala träffar och aktiviteter har den digitala kompetensen hos seniorer ökat. Projektet med utlåning av surfplattor till personer från 75 år och uppåt pågår enligt plan och har blivit väldigt uppskattat av stadens seniorer och efterfrågan är stor.

För att fortsätta att utveckla det förebyggande arbetet har statsbidrag rekviderats för att arbeta med hälsosamtal som ett led i arbetet med ofrivillig ensamhet med personer över 80 år som inte har pågående insatser från kommunen. Seniorhälsokonsulenterna fortsätter och ökar samarbetet med primärvården för att sprida information och nå nya seniorer och därigenom väntas fler personer få möjlighet till hälsosamtal samt ges möjlighet att delta i olika sammanhang.

Buffert

Nämnden avsatte 1 % av kommunbidraget till en buffert för oförutsedda kostnader enligt gällande reglemente. Nämnden tog på sitt februarimöte beslut om att nyttja 1,1 mnkr av 2023 års buffert för att finansiera en utökning av det så kallade surfplatteprojektet, vars syfte är att kostnadsfritt låna ut surfplattor till medborgare över 75 år för att minska det digitala utanförskapet. På junimötet beslutades att nyttja ytterligare 3,0 mnkr från bufferten för att rusta upp vård- och omsorgsboende samt för att bekosta behövliga anpassningar på Furuvägen.

På nämndens septembermöte beslutade nämnden att resterande 11,4 mnkr nyttjas för att finansiera de ökade volymerna inom vård- och omsorgsboende, som inte varit budgeterade.

4.1.3 Riktade stats- och EU-bidrag

Tkr

Bidragsgivare	Ändamål	Totalt beviljat bidrag	Redovisat bidrag under 2023
Socialstyrelsen	God vård och omsorg av äldre	39 928	39 928
Socialstyrelsen	Äldreomsorgslyftet	18 723	9 083
Socialstyrelsen	Återhämtningsbonus	1 013	238
Socialstyrelsen	Ökat bemanning av sjuksköterskor på vård- och äldreboenden 2022	13 205	13 205
Socialstyrelsen	Ökat bemanning av sjuksköterskor på vård- och äldreboenden 2023	14 090	6 639
Socialstyrelsen	Hälsosamtal	1 686	1 231
Summa		88 645	70 324

God vård och omsorg delas med Sociala omsorgsnämnden. Ovan redovisade siffror avser Vård- och äldrenämndens del.

Äldreomsorgslyftet har även externa utförare rätt att ta del av. I ovan nämnda redovisade siffror ingår dessa. Totalt har externa utförare tagit del av bidraget med 334 tkr.

Återhämtningsbonusen har även externa utförare rätt att ta del av. I ovan nämnda redovisade siffror har enbart de medel som Borås Stad tilldelats angivits.

Ökad bemanning av sjuksköterskor på vård- och äldreboenden 2022 betalades ut föregående år, men intäktsfördes 2023. Vad gäller samma bidrag avseende 2023 har 7,5 mnkr förts med till 2024 enligt anvisningar från Rådet för kommunal redovisning.

5 Arbetsgivarpolitik

Inledning

Ur ett arbetsgivarperspektiv har det varit ett spännande och utmanande år. Som arbetsgivare har vi hunnit arbeta dryga året med de nya bestämmelserna i Lagen om anställningsskydd (LAS) och hittat former för tillämpningarna gällande särskild visstidsanställning (SÅVA). Under året har även skyddad yrkestitel för undersköterska införts och nya dygnsvilloregler har börjat gälla. Vår regering fattade beslut om höjt försörjningskrav för de med arbetstillstånd vilket har påverkat vår kompetensförsörjning och de enskilda medarbetarna vars lönenivå understigit kravet.

I nämnden har medarbetare inom vårdnära yrken fått arbetsskor och förvaltningen har genomfört en rad olika kompetensutvecklingsinsatser. Årets semesterrekrytering var omfattande och kostsam men gav en stabil verksamhet under sommarmånaderna. Därtill har en hel del samverkan ur ett kompetensförsörjningsperspektiv genomförts. Årets medarbetarenkät visar på positiva resultat och att medarbetarna fortsatt i hög utsträckning upplever sitt arbete i förvaltningen som meningsfullt.

äldrenämnden tog emot ca 200 ferieungdomar under 2023.

Samverkan har också skett med kringliggande grundskolor, gymnasieskolor, yrkeshögskolor och högskolor bland annat genom deltagande i programråd och mottagande av praktikanter. Tillsammans med högskolan och vuxenutbildningen har arbetsgivaren också genomfört ett antal uppdragsutbildningar såsom socialrätt och yrkessvenska.

Arbetsmiljö

Dygnsvila

Den 1 oktober började nya regler för dygnsvila att gälla. De nya reglerna innebär att 11 timmars sammanhängande dygnsvila ska förläggas i planerat schema. Initialt var tolkningarna av de nya reglerna många och tillämpningarna skilde sig åt hos Sveriges arbetsgivare. SKR utkom med nya rekommendationer dagarna innan de nya reglerna skulle gälla, vilket innebar att veckovila också kunde inbegripa dygnsvilan. SKR tydliggjorde dock att de arbetsgivare som lyckats med en förläggning där dygnsvila och veckovila tillgodoses separat borde fortsätta med det arbetssättet. Vård- och äldrenämnden hade arbetat för att få till en förläggning med separat dygns- och veckovila och valde därför initialt att behålla den förläggningen för att invänta ytterligare svar ifrån SKR samt föra fortsatt dialog med fackliga parter. Att stå fast vid förläggningen blev tillslut ohållbart då flera andra nämnder i staden samt SÄS valde att följa SKRs nya tolkning. Idag schemaläggs 36 timmars sammanhängande vila som inbegriper dygns- och veckovila i avvaktan på vad avtalsrörelsen 2024 kommer fram till.

Arbetskor

Medarbetare som arbetar vårdnära med krav på arbetskläder har erbjudits arbetsskor under 2023. För att erhålla fria arbetsskor krävs en tillsvidareanställning eller visstidsanställning om minst 6 månader. Arbetsskorna är personliga men inte privata och är märkta med Borås Stads logga. Medarbetare inom hemtjänst, larm och natt, pool samt hemsjukvård i ordinärt boende har fått ett par utomhusskor för sommarbruk och ett par för vinterbruk. Medarbetare på vård- och omsorgsboende, korttid, dagverksamhet och hemsjukvård har fått ett par inomhusskor. Arbetet med att få en fungerande process på plats har varit snårig då flertalet bestämmelser både i skyddslagstiftning och skattelagstiftning påverkade möjligheterna till utförandet.

Olycksfall och tillbud

Under 2023 hade vi 1027 rapporterade händelser fördelade på:

- 551 tillbud
- 355 olycksfall
- 44 färdolycksfall
- 24 arbetssjukdom
- 53 riskobservation

Av dessa händelser är det 19,6% som rör ohälsosam arbetsbelastning, 13,4 % handlar om hot och våld samt 13,4 % är fall i samma nivå (snubbla). Fördelningen har sett likartad ut de senaste åren vilket innebär att de tre största riskerna i nämndens verksamheter handlar om stress, hot och våldssituationer samt snubbelolyckor. 291 medarbetare inom hemtjänsten har genomfört en hot och våldsutbildning i samarbete med centrum för kunskap och säkerhet (CKS) för att stärka kompetensen inom området.

Arbetsstillstånd

Regeringen beslutade under 2023 att höja försörjningskravet för den som ansöker om arbetsstillstånd i Sverige. Det nya kravet började gälla den 1 november och påverkar alla som får beslut om sin ansökan om arbetsstillstånd efter det. För att få arbetsstillstånd krävs en lön som uppgår till minst 80 procent av medianlönen i Sverige, vilken var 27 360 kr 2023. Detta beslut påverkade Vård- och äldrenämndens medarbetare och chefer i stor utsträckning då det rädde osäkerhet och oro hos de som påverkades. Regeringsbeslutet fångade också medias uppmärksamhet och fick stort utrymme i nationella mediesammanhang. Arbetet med att säkerställa vilka medarbetare som kan komma att omfattas av beslutet och ett förtydligat arbetssätt vid nyrekrytering kommer att fortsätta in i början av 2024.

Introduktionsår undersköterska

Under 2023 togs upplägg fram för ett introduktionsår för tillsvidareanställda undersköterskor. Aktiviteten kommer ur KAL-planen för undersköterskor och syftar till att stärka undersköterskans yrkesintroduktion. Introduktionsåret omfattar 5 heldagar och 5 halvdagars utbildning/introduktion samt 6 block (14 timmar) webbutbildning.

Kompetensutvecklingsinsatser

Utbildning	Målgrupp
Att möta personer med demens, grund och fördjupning	Vårdbiträden, undersköterskor
Fem nycklar för en språkutvecklande arbetsplats	Enhetschefer
Förflyttningsutbildning, grund och repetition	Vårdbiträden, undersköterskor
Handledarutbildning	Undersköterskor, leg. personal
Hot och våld	Medarbetare och chefer inom hemtjänst
HSV-dagar, personcentrerad vård och omsorg	Leg. personal
Ledarutveckling Medarbetarcentrum	Enhetschefer
LÄR UT	Sjuksköterskor
Löneöversynsutbildning	Samtliga medarbetare
Missbruk och samlarbete	Biståndshandläggare
Psykisk ohälsa hos äldre, grund och fördjupning	Vårdbiträden, undersköterskor, leg. personal och biståndshandläggare
Reflektionsforum chef	Enhetschefer
Socialrätt 1 (äldreomsorgslyftet)	Chefer
Språkombudsutbildning	Undersköterskor
Svenska grundläggande (äldreomsorgslyftet)	Utbildade vårdbiträden
Sårvård	Sjuksköterskor
Vård- och omsorgsutbildning (äldreomsorgslyftet)	Utbildade vårdbiträden
Yrkesambassadörsutbildning	Vårdbiträden, undersköterskor
Yrkessvenska	Vårdbiträden, undersköterskor

Skyddad yrkestitel

För att använda titeln undersköterska inom vård och omsorg krävs från och med den 1 juli 2023 yrkesbevis. Det är individen själv som ansöker om yrkesbevis från Socialstyrelsen. Söktrycket har varit stort och handläggningstiden har varit lång. Medarbetare som hade en tillsvidareanställning som undersköterska när reglerna började gälla kan fortsätta använda titeln till och med den 30 juni 2033 utan bevis. De medarbetare som hade en visstidsanställning som undersköterska när reglerna började gälla blev istället anställda med titeln Omvårdnadsassistent. Denna titel används även för de som nyanställts i väntan på yrkesbevis. Ett omfattande kommunikationsarbete har genomförts i samband med införandet till nämndens medarbetare.

Medarbetarenkäten

Under 2023 ökade svarsfrekvensen på medarbetarenkäten till 85,4% i jämförelse med 82% 2021. Sammanfattningsvis har en positiv förflyttning skett inom alla områden utom *jämlikhet*, där resultatet backat något. Inom området *helhet* är resultatet detsamma som medelvärdet 2021.

Resultatet för 2023 ligger på samma medelvärde som för hela Borås Stad inom flera av områdena med

undantag för lägre siffror inom *jämlikhet* och *ledarskap*. Avseende HME-frågorna svarar fler medarbetare fem eller fyra inom områdena *totalt*, *ledarskap* och *styrning*. Inom området *motivation* ligger resultatet kvar på samma som 2021.

Resultatet visar en ökning för 2023 i jämförelse med 2021 av antal medarbetare som uppger att det haft medarbetarsamtal och lönesamtal med sin chef under de senaste 12 månaderna. Även antal framtagna individuella kompetensplaner samt kännedom kring personalförmåner har ökat. Troligt är att utbildningsinsatsen som genomfördes för chefer i lönebildning under hösten 2022 påverkat utfallet.

Resultatet visar också att våra medarbetare i stor utsträckning upplever att deras chefer visar förtroende för dem i sitt arbete och att medarbetarna upplever en hög meningsfullhet i sina arbeten.

Enkät om chefernas förutsättningar

Under 2017 och 2019 gjordes enkäter där cheferna fick svara på frågor rörande deras förutsättningar i chefsuppdraget. Enkäten pausades under pandemin men 2023 beslutades att ta upp den på nytt. Generellt sett upplever cheferna sig trygga i sin roll och fler upplever sig närvarande som chefer. Hela 94% upplever sig leda sina medarbetare med tillit. Enkäten visar en liten ökning i andelen chefer som upplever chefsuppdraget som otydligt och en marginell minskning av andelen som upplever stöd ifrån närmast överordnad chef. Enkäten genomfördes innan vård- och omsorgsboende delades upp på två chefer vilket troligtvis påverkat resultatet.

5.1 Indikatorer

